

A Régiók Bizottsága véleménye – Zöld könyv a környezetben található műanyag hulladékokkal kapcsolatos európai stratégiáról

(2013/C 356/06)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- arra kéri az Európai Bizottságot, hogy 2020-ra vezessen be tilalmat a műanyag- és a fokozottan gyúlékony hulladékok lerakókban történő elhelyezésére, és a műanyag hulladékok megelőzésére, újrafelhasználásra való előkészítésére és újrahasznosítására vonatkozóan vezessen be specifikus és ambíciós célokat, amelyeket valamennyi idevonatkozó irányelvben össze kell hangolni, és amelyeknek tükrözniük kell az egyes anyagok környezetvédelmi súlyozását. Köztes célkitűzéseket és átmeneti időszakokat lehetne tervbe venni és közösen kijelölni a tagállamokkal;
- kéri az Európai Bizottságot, hogy fontolja meg a műanyagok hatékony újrafeldolgozását szolgáló jövőbeli infrastruktúrák finanszírozását, viszont ne finanszírozza tovább a lerakókban történő elhelyezést és az égetést; uniós eszközökkel csak olyan, a hulladékok energetikai hasznosítására szánt létesítményeket lenne szabad támogatni, amelyek egy olyan, koherens hulladékgazdálkodási tervbe illeszkednek, amelybe elegendő létesítmény tartozik a hulladékhierarchia ezt megelőző állomásaihoz is;
- a „szennyező fizet” elv maradéktalan alkalmazása mellett száll síkra, és kéri, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, hogy a kiterjesztett gyártói felelősség hogyan alkalmazható a legmegfelelőbbben Európában. A betétdíjas visszaváltási és a visszavételi rendszerek olyan utak, amelyeket uniós szinten kell kiépíteni egyes műanyag és műanyagot tartalmazó termékek esetében. A nagyméretű hulladékok esetében ösztönözni kellene a „szennyező fizet” elvének alkalmazását a helyi és regionális önkormányzatok által meghatározott begyűjtési módszerek használatával. A műanyag reklámszatyrok újrahasznosítását elősegíteni kívánó ösztönzők mellett ingyenes rendelkezésre bocsátásuk tilalmát is fontolóra kell venni;
- úgy véli, hogy a tervezést tekintve fontos, hogy ne túl sokféle, homogén és más anyagokhoz nem kötött műanyagot alkalmazzanak, továbbá a csomagoláson és a termékeken egyértelműen jelöljék az adott műanyag fajtáját, megkönnyítve ezzel az újrafelhasználást és az újrahasznosítást; szorgalmazza, hogy a jövőbeli tervezés vonatkozásában tegyék kötelezővé bizonyos mennyiségű újrahasznosított anyag felhasználását;
- nemzetközi megállapodást sürget a később szétporladó műanyag mikroszemcsék kozmetikai célú és egyéb higiéniai termékekben való felhasználásának betiltására, megelőzendő, hogy ez a viszonylag új szennyezési forrás bejusson az élelmiszerláncba; úgy véli, hogy nagy mennyiségű bizonyíték áll rendelkezésre ahhoz, hogy megalapozottan kérhessük az oxidatív biológiai úton lebontható műanyagok betiltását mindaddig, amíg további kutatások meg nem erősítik ezek hozzáadott értékét.

Előadó	Linda GILLHAM (Runnymede kerületi önkormányzat tagja, UK/EA)
Referenciaszöveg	Zöld könyv a környezetben található műanyag hulladékokkal kapcsolatos európai stratégiáról COM(2013) 123 final

I. POLITIKAI AJÁNLÁSOK

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1. üdvözlö a környezetben található műanyag hulladékokról szóló zöld könyvet. Az optimális hulladékgazdálkodás ma a helyi és regionális önkormányzatok számára jelentkező egyik legnagyobb kihívás, mind a nagyobb mennyiségű képződött hulladék környezeti hatásának hulladékfeldolgozó és -tároló létesítmények kialakítása és finanszírozása általi csökkentése, mind pedig a természeti erőforrások megőrzése szempontjából;

2. utal arra, hogy a hulladékképződés megelőzését nagyon is kiemelten kell kezelni. A hulladékkezelés optimalizálása mellett a hulladékképződés átfogó és ambiciózus megelőzése jelenti a legnagyobb kihívást;

3. ebben az összefüggésben a „szennyező fizet” elv maradéktalan alkalmazása mellett száll síkra, mivel ez az egyik leghatékonyabb hulladékmegelőzési módszer, amely segítségére lehet a helyi és regionális önkormányzatoknak hulladékkal kapcsolatos célkitűzéseik megvalósításában, valamint csökkentheti a rájuk nehezedő pénzügyi és szervezési terheket;

4. elismeri, hogy a háztartások részvétele igen fontos ahhoz, hogy növelni lehessen a megelőzésre, a gyűjtésre és az újrafeldolgozásra vonatkozó célszámokat. A helyi és regionális önkormányzatok biztosítani tudják a lakosok számára egyszerűen a fogyasztói szokásaik kiigazításához, másrészt az összegyűjtött anyagok körének bővítéséhez és minőségének javításához szükséges információkat és létesítményeket. Ennek alapja az az elkötelezettség, amely a műanyag hulladékot potenciálisan értékes erőforrásnak tekinti;

5. felhívja a figyelmet arra, hogy nemcsak a magánháztartásokban keletkeznek műanyag hulladékok, hanem sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani különösen az iparra (pl. a járműgyártásra), az építőiparra és más ipari területekre is, mivel ezekben az ágazatokban igen nagy a műanyag felhasználás;

6. elismeri, hogy a tagállamok között különbségek vannak a hulladékgazdálkodás terén. A hulladékgazdálkodási létesítményekbe való beruházás számos okból – így például a lakossági

ellenállás miatt – sok tagállamban eddig csak lassan haladt előre, és az infrastruktúrák megvalósulási ideje hosszú;

7. sajnálja, hogy a hulladékkezelési lánc – megelőző és az újrafelhasználást és újrahasznosítást előkészítő intézkedések, begyűjtési rendszerek, hulladékkezelő telepek, a fejlesztésre történő piaci ösztönzés – mentén hiányos vagy lassú a stratégiai tervezés. Biztos piacok csak kellő mennyiségű újrahasznosított műanyagra alapozva fejlődhetnek ki;

8. kéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa, hogy a meglévő uniós környezetvédelmi jogszabályokat mind a 28 tagállamban teljes mértékben végrehajtsák és érvényesítsék. Úgy véli, hogy jelenleg nincs elég erőforrás a jogszabályok érvényesítésére és az ellenőrzésre;

9. üdvözlö azt a szándékot, hogy 2014-ben felülvizsgálják a hulladéklerakókról szóló irányelvet. Úgy gondolja, hogy e felülvizsgálat alapján 2020-ra tilalmat kell bevezetni a műanyag- és a fokozottan gyúlékony hulladékok lerakókban történő elhelyezésére. Az RB belátja, hogy a hulladékkezelési iparágnak, illetve a helyi és regionális önkormányzatoknak időre, beruházásokra és bizonyosságra van szükségük ahhoz, hogy erőforrásokat fordítsanak a gyűjtést, a szelektálást, az újrafeldolgozást és a hatékony végfeldolgozást szolgáló megfelelő infrastruktúrákba. Bár a lemaradó tagállamoknak esetleg egy fokozatos bevezetési időszakra van szükségük a tilalom teljes érvényesítéséhez, a 2020-as célok teljesítéséhez az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemtervében előirányzottak szerint valamennyi műanyag hulladékot erőforrásként kell kezelni;

10. tudatában van annak, hogy míg hét tagállam már csak a hulladékok kevesebb mint 10 %-át helyezi el lerakóban, tizenegy tagállam még mindig több mint a 60 %-át. A hulladékgazdálkodás terén a műanyagban rejlő speciális értéket a szennyeződések minimumra csökkentő jobb és hatékonyabb gyűjtési rendszerekkel kell elismerni;

11. arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a jövőbeli felülvizsgálatok során fogadjon el integrált megközelítést valamennyi műanyagra, köztük az elektromos és elektronikus berendezések hulladékaira (WEEE), az elhasznált járművekre és a csomagolásokra nézve. A hulladékokról szóló keretirányelvben szereplő célszámok túl alacsonyak, és nem vonatkoznak kifejezetten a műanyag hulladékra;

12. hangsúlyozza, hogy a műanyagokra vonatkozó új célkitűzésekben meg kellene oldani a mértékegység kérdését is, mert a tonnatartalom nem megfelelő mértékegység, különösen a nagyon könnyű műanyagfóliák esetében. A célszámoknak tükrözniük kell az egyes anyagok környezetvédelmi súlyozását is, növelve a műanyagok értékét, amelyek a nehezebb újrafeldolgozható anyagokkal szemben rendszeresen háttérbe szorulnak;

13. megjegyzi, hogy a tagállamok mind magukévá tették a hulladékok energetikai hasznosításának célkitűzését mint az újrafelhasználás és az újrafeldolgozás után visszamaradó hulladékok lerakókba való helyezésének ésszerű alternatíváját; ebben az összefüggésben megismétli, hogy uniós eszközökkel csak olyan, a hulladékok energetikai hasznosítására szánt létesítményeket lenne szabad támogatni, amelyek egy olyan koherens hulladékgazdálkodási tervbe illeszkednek, amelybe beletartoznak az összegyűjtött hulladék előzetes válogatását, tisztítását és újrahasznosítását kellő szinten biztosító létesítmények. Ezenkívül úgy véli, hogy mivel a műanyagok magas fűtőértékű tüzelőanyagot jelentenek, fontos, hogy a műanyagok számára anyagspecifikus, feldolgozó kapacitáson alapuló újrahasznosítási célszámokat tűzzenek ki, elkerülve azt, hogy a tüzelőanyag iránti igény értékes erőforrások elégetéséhez vezessen;

14. úgy véli, hogy a már kitűzött célok elérését jobban meg kellene követelni. Támogatja a hulladéklerakóktól való eltérítést mellett a műanyag hulladékok megelőzésére, újrafelhasználásra való előkészítésére és újrahasznosítására vonatkozó kötelező érvényű, specifikus és ambiciózus, de ugyanakkor elérhető célok bevezetését, mivel ez utóbbiak pontosabban mérhetők. Ezeket a célokat valamennyi idevonatkozó irányelvben össze kell hangolni. Köztes célkitűzéseket és átmeneti időszakokat lehetne tervbe venni és közösen kijelölni a nem elégséges előre lépést mutató tagállamokkal, illetve helyi vagy regionális önkormányzatokkal;

15. kéri, hogy ezeket a célokat úgy határozzák meg, hogy összhangban legyenek az arányosság, a közelség és az elővigyázatosság elvével;

16. úgy véli, hogy e lépések révén emelkedik majd a műanyag hulladékok rangja a hulladékok hierarchiáján belül, és támogatja az Európai Parlamentnek azt a kérését, hogy 2020-ra tilalmat léptessenek életbe valamennyi újrafeldolgozható és biohulladék lerakókban való elhelyezésére, de felhívja a figyelmet arra a veszélyre, hogy ha az EU-ban nem fejlesztik tovább a műanyagok újrafeldolgozását, akkor növekedhet a műanyag hulladékok Európán kívülre irányuló exportja;

17. kéri, hogy a „körkörös gazdaság” elősegítése érdekében minden fázisban támogassák jobban a műanyagok újrafeldolgozását. Az eredeti tervek elkészítésekor nemcsak az élettartam végi újrafeldolgozást kell szem előtt tartani, hanem az újrafeldolgozáshoz történő szétválasztás megkönnyítése érdekében figyelni kell a gyártáskor használt polimerek ésszerű felhasználására, valamint arra is, hogy ne túl sokféle, homogén és más anyagokhoz nem kötött műanyagot alkalmazzanak;

18. arra bátorítja az Európai Bizottságot, hogy támogassa a zöld közbeszerzést oly módon, hogy jobban ösztönzi a megelőzést, az újrafelhasználásra való előkészítést, az újrafeldolgozást, illetve elősegíti, hogy az új termékekben több újrafeldolgozott műanyagot használjanak;

19. kéri az Európai Bizottságot, hogy fontolja meg a műanyagok hatékony újrafeldolgozását szolgáló jövőbeli infrastruktúrák finanszírozását, viszont ne finanszírozza tovább a lerakókban történő elhelyezést és az égetést, továbbá támogassa az újrafeldolgozott műanyagok piacát is, segítve ezzel a munkahelyteremtést;

20. úgy véli, hogy az anyagok újrahasznosítása lehetővé teszi az EU számára, hogy nyersanyag-ellátását önállóbb módon oldja meg, valamint hogy az energetikai célú hasznosításnak – a hulladékhierarchiával összhangban – a lerakókban történő elhelyezés helyett más hasznosításra kerülő hulladékokban rejlő lehetőségek teljes kihasználása érdekében kiegészítő lehetőségként fenn kell maradnia; nem szabad azonban szívóhatást kiváltani az energetikai hasznosítás felé, ahogyan azt a zöld könyv is ajánlja;

21. határozottan úgy véli, hogy a házaktól való begyűjtésre szolgáló rendszereket kötelezővé kellene tenni, ám ugyanakkor úgy kellene kialakítani, hogy ösztönözzék a szelektálást, és minél több jó minőségű, újrafeldolgozható anyag kinyerését tegyék lehetővé. Ez szubszidiaritási kérdés, és noha néhány tagállamban a kevert száraz újrahasznosítás nagyon hatékonyan bizonyul, el kell fogadni, hogy a begyűjtési módszerek országról országra változóak, illetve eltérőek aszerint, hogy vidéki vagy városi területről van-e szó. Nem volna ugyan célszerű, ha egységesített „egyenpolitikát” alkalmaznánk, de szólnak érvek a gyűjtési módszerek önkéntes ésszerűsítése és tipizálása mellett is;

22. megismétli azt a nézetét, hogy együttműködési lehetőségek nyílhatnak a regionális önkormányzatok számára a hasonló jellegű ingatlanok, például sokemeletes épületek hulladékát kezelő és feldolgozó központok terén, biztosítva ezzel a hulladékáramok hatékony kezelését, valamint az ágazat rendelkezésére álló infrastruktúra és erőforrások optimális használatát;

23. úgy véli, hogy a természetet terhelő műanyag hulladék mennyiségének csökkentése érdekében elő kellene segíteni az igényes újrafeldolgozást az újrafeldolgozott műanyagok piacának aktív támogatásával, valamint ösztönözni kell a környezetbarát anyagok előállítását;

24. sajnálja, hogy a hulladékokról szóló keretirányelvben szereplő újrahasznosítási célszámokról a jelentéstétel ma a begyűjtés, nem pedig a tényleges újrafeldolgozás vagy energetikai hasznosítás adatain alapul. Sürgősen tisztázni kell a definíciókat, és találni kell egy egységes kalkulációs módszert az újrafeldolgozási teljesítmény meghatározására;

25. méltányolja, hogy az Európai Bizottság már bevezetett egy támogatási programot a hulladékgazdálkodási szakpolitikák terén gyengébben teljesítő tagállamok számára. Sajnálja, hogy 18 tagállam még mindig messze van attól, hogy teljesítse a hulladékokról szóló keretirányelvben foglaltakat;

26. egy sor különböző intézkedés bevezetését javasolja, mivel önmagában egyetlen politikai eszköz sem képes megoldani a hulladékok áterelését a lerakóktól az újrafeldolgozás felé. Persze az újrafeldolgozás sem mindig járható stratégia, ha a műanyag újrahasznosítása műszakilag bonyolult, és gazdaságilag sem mindig indokolt, még a legnemesebb környezetvédelmi célok érdekében sem;

27. úgy véli, hogy az EU jó helyzetben van ahhoz, hogy globális szintű vezető szerepet töltsön be a műanyagok lerakókba helyezésének felszámolása terén, illetve hogy helyi, regionális, országos és nemzetközi szinten meg kellene osztania a hulladékgazdálkodásban kialakult bevált gyakorlatokat. Az EU-nak támogatnia kellene a fenntartható kezdeményezéseket, és biztosítania kellene, hogy az újrafeldolgozók csak olyan újrafeldolgozó üzemekbe szállítsanak, amelyekre az uniós üzemekével azonos irányítási követelmények vonatkoznak. A közvetítők nem újrafeldolgozók, és az RB kéri, hogy szorosabban kövessék nyomon a szállítási szabályok alkalmazását az európai kikötőkben;

28. ebben az összefüggésben ismételten támogatásáról biztosítja egy olyan európai információs platform létrehozását, amely lehetővé tenné a helyi és regionális önkormányzatok számára a hulladékmegelőzéssel és -gazdálkodással kapcsolatos információk cseréjét az EU-n belül és kívül;

29. számol azzal, hogy a műanyagok a világon bárhová kerülhetnek, ezért ha a tervezés stádiumában megfelelően gondolnak az újrafelhasználásra, a javításra és az újrafeldolgozhatóságra, akkor annak az EU határain túl is hatása van, és hozzájárul annak elkerüléséhez, hogy a műanyagcikkekből a jövő tengeri hulladéka legyen;

30. megjegyzi, hogy számos fogyasztási cikket, különösen elektromos és elektronikai termékeket, az EU határain kívül gyártanak, majd az uniós munkaerőköltségek magas szintje miatt később szétszerelésre, újrafeldolgozásra vagy hulladékként történő elhelyezés céljából ismét exportálják őket. A közelség elve alapján az RB azt ajánlja, hogy az újrafeldolgozást és újrafelhasználást végző infrastruktúrákat uniós keretben fejlesszék, hogy a tagállamok hatékonyan kihasználhassák az EU-szerte meglévő hulladékgazdálkodási létesítményeket, és ne kerüljön sor felesleges, egymást átfedő beruházásokra. A műanyag hulladékot így szomszédos országokban lehetne feldolgozni, és nem volna szükség arra, hogy minden tagállamban kiépítsék a hulladékkezelő telepeken az újrafeldolgozást célzó sokféle létesítményt. Bizonyos típusú hulladékok esetében a speciális feldolgozásukat végző specifikus infrastruktúrákat a felesleges

átfedések elkerülésével lehetne Unió-szerte kialakítani. Az RB elismeri, hogy a hulladékok mozgása tekintetében megfelelő határokon átnyúló ellenőrzéseket kellene bevezetni és megvalósítani;

31. úgy véli, hogy az önkéntes tevékenység kiegészítheti a jogalkotást, ugyanakkor szükség lesz bizonyos szabályozásra egy hatékony, eredményes, biztonságos és fenntartható hulladékkezelési keret garantálása érdekében. Véleménye szerint azonban az Európai Bizottságnak az adók vagy tilalmak bevezetése előtt fontolóra kellene vennie olyan tájékoztató intézkedéseket, amelyek hatással vannak a fogyasztók és háztartások szokásainak változására;

32. kéri, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, hogy a kiterjesztett gyártói és importőri felelősség hogyan alkalmazható a legmegfelelőbbben Európa-szerte, különös tekintettel a műanyag hulladékokra, melyek kezelése legtöbbször a helyi és regionális önkormányzatok feladata. E felelősség jobb alkalmazása révén olyan termékek hozhatóak forgalomba, amelyek kevesebb műanyag hulladékot, illetve könnyebben újrahasznosítható műanyag hulladékot eredményeznek. A betétdíjas visszaváltás és a termékek életciklusuk végén történő visszavételére vonatkozó kötelezettség olyan utak, amelyeket uniós szinten kell kiépíteni egyes műanyag és műanyagot tartalmazó termékek esetében, hogy csökkentsük a helyi és regionális önkormányzatokra nehezedő súlyos terhet; továbbá meggyőződése, hogy az üzletekben, iskolákban és munkahelyeken működő „visszavételi” és gyűjtőrendszerek is támogatásra érdemeseek, mivel itt nagyobb mennyiségben gyűjthetők össze válogatott anyagok, így jobban megéri az újrahasznosítás. Erre példa a mobiltelefonok és a nyomtatópatronok gyűjtése;

33. úgy véli, hogy a nagyméretű hulladékok esetében ösztönözni kellene a „szennyező fizet” elvének alkalmazását a helyi és regionális önkormányzatok által meghatározott begyűjtési módszerek használatával; ennek pedig a tudatosság növelésével és a hulladékok útjának fokozott ellenőrzésével kell együtt járnia, annak megakadályozása érdekében, hogy egyre több (műanyag)hulladékot dobjanak ki vagy égessenek el a műszakilag megfelelően felszerelt létesítményeken kívül;

34. megjegyzi, hogy az egyes visszavételi és betétdíj-rendszereken van még mit javítani. Néhány tagállamban sikeresnek bizonyult az italokat tartalmazó üvegek és egyéb tárolók begyűjtése, melynek révén minőségi anyagok használhatók újra. Ez hasznos alternatívát kínálhat olyan vidéki területeken, ahol a szelektív gyűjtés nem életképes. A helyi és regionális önkormányzatok a PET-hez (polietilén-tereftalát) hasonló műanyagok gyűjtését is intenzívebben ösztönözhetnék azáltal, hogy a nagy-szabású városi rendezvényekre környezeti fenntarthatósági tervet dolgoznak ki, kivéve, ha van környezetbarát alternatíva is a PET-palackok mellett;

Környezetbarát tervezés

35. úgy véli, hogy a terméktervezésnek alapvető szerepe van a hulladékmennyiség csökkentésében. A környezetbarát tervezésre vonatkozó hatályos irányelv elsősorban a víz- és energiafogyasztással foglalkozik. Az RB-nek meggyőződése, hogy egy felülvizsgálattal ennek hatályát kiterjeszhetnék más műanyag termékekre is, és kiegészíthetnék a szöveget az újrafelhasználásra való előkészítésre, a programozott elavulás elleni küzdelemre, a javíthatóságra és az újrafelhasználásra vonatkozó követelményekkel, tájékoztatva a fogyasztókat a termékek tartóságáról (például „termékútlevéllel” ellátva azokat). A tervezés nemcsak a fogyasztók, hanem a hulladékgazdálkodási hatóságok számára is fontos, mivel ezek felelősek a termékek életciklusuk végén történő kezeléséért. A jó tervezés és ehhez kapcsolódóan a csomagolás és a szétszerelés szem előtt tartja és javítja a majdani újrahasznosíthatóságot;

36. felhívja a figyelmet a „könnyűség” irányába mutató tendenciára és a tasakok bevezetésére a fogyasztói csomagolási dizájnba (vagyis az üveg és fém irányából a műanyagok felé történő elmozdulásra), ami csökkenti a szállítási költségeket, így a szén-dioxid kibocsátást is. Elismeri ugyanakkor, hogy míg ennek eredménye jótékony mindannyiunk számára, ez a trend igen jövedelmezőnek bizonyulhat a termelők szempontjából, a helyi és regionális önkormányzatok számára jelentkező megnövekedett begyűjtési és kezelési költségek rovására;

37. ezzel kapcsolatban úgy véli, hogy csökkenteni kell a műanyagfajták (a műanyag-összetételek) számát, hogy lehetővé váljon a szétválogatott, egymással kompatibilis műanyagok beolvasztása. Ehhez arra is szükség van, hogy a csomagoláson és a termékeken egyértelműen jelöljék az adott műanyag fajtáját, ezzel is megkönnyítve a szétválogatást; a műanyagoknak ezenkívül nem szabadna tartalmazniuk szerves szennyezőanyagokat (POP), illetve a REACH rendelet által betiltott vegyi anyagokat;

38. úgy véli, hogy az egész életciklusra vonatkozó, a végső ártalmatlanítást is magában foglaló fenntartható terméktervezéssel kapcsolatos iránymutatás segítségével a felhasználó képet kap az áru valódi értékéről, és értékes erőforrások felesleges pazarlása kerülhető el;

39. szorgalmazza, hogy a tervezésre vonatkozó jogszabályok jövőbeli felülvizsgálatai során tegyék kötelezővé bizonyos mennyiségű újrahasznosított anyagok felhasználását, figyelembe véve, hogy bizonyos élelmiszer-ipari és személyes higiéniai célokra való felhasználás esetén az anyagoknak specifikus előírásoknak kell megfelelniük;

40. kéri a veszélyes anyagok műanyagokban való használatának fokozatos felszámolását az új termékek és az újrahasznosított termékek vonatkozásában egyaránt, mindezt a használatukhoz kötődő kockázatok csökkentése, illetve újrahasznosítási lehetőségeik növelése érdekében. Az RB támogatja az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemtervében szereplő javaslatot, mely szerint 2020-ig a különösen aggályos vegyi anyagok mindegyike kerüljön fel a REACH jelöltlistájára, ami lehetővé

tenné a szóban forgó műanyag-adalékok célbavételét. Ebben az összefüggésben kéri, hogy fordítsanak különös figyelmet a műanyag mikroszemcsékre és nanorészecskékre, melyek olyan új problémákat jelentenek, amelyekre nem feltétlenül vonatkozik a REACH-rendelet;

41. kéri, hogy a környezetbarát tervezés terén különös figyelmet fordítsanak a háromdimenziós nyomtatókra, melyek fejlődése jelentős hatással lehet a műanyag-hulladékok mennyiségi és minőségi termelésére;

Egyszer használatos, eldobható műanyagok

42. úgy véli, hogy jól összeállított intézkedéscsomagra van szükség a rövid élettartamú, egyszer használatos, eldobható műanyagárukra vonatkozóan, többek között rendelkezésekkel csökkentve ezek használatát, illetve népszerűsítve a többször használatos árucikkeket. A felelőtlenül eldobált üres műanyag reklámszatyrok és üvegek kiválóan jellemzik „eldobható” társadalmunkat, és tönkreteszik környezetünket; a műanyag reklámszatyrok újrahasznosítását elősegíteni kívánó ösztönzők mellett ingyenes rendelkezésre bocsátásuk tilalma számos régióban pozitív eredményeket mutat, ezért ezeket is figyelembe kell venni;

43. úgy véli, hogy országos szintű önkéntes kezdeményezésekkel, többek közt az üzletek visszavételi kötelezettségével elősegíthető, hogy az egyes műanyag-hulladékok kezelési költségét a hulladékgazdálkodási és környezetvédelmi hatóságokról az egész értéklánra hárítsák át. Az ilyen intézkedések között szerepelnie kell a fogyasztókat nevelő programnak;

44. úgy véli, hogy a visszavételt ösztönözni lehetne és ki lehetne terjeszteni más rendszeresen látogatott helyekre is (munkahelyeken és iskolákban gyakoriak a hasonló rendszerek, melyek révén már újrahasznosításra érdemes mennyiségű hulladék gyűlik össze);

Biológiailag lebontható anyagok

45. aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a fogyasztókat félrevezetheti a „biológiailag lebontható” kifejezés, mivel ezek a műanyagok általában csak ipari komposztáló üzemekben, magas hőmérsékleten bomlanak le;

46. hangsúlyozza, hogy fontos különbséget tenni a lebontható, a biológiailag lebontható és a komposztálható anyagok között. E kifejezéseket gyakran helytelenül használják, mintegy egymás helyettesítésére. Egy műanyag lehet lebontható, de nem biológiailag lebontható, vagy lehet csak komposztálható;

47. megítélése szerint a harmonizálás és az egyszerűsítés minden, a fogyasztókat tájékoztató címkézés esetében alapvető. Aggodalmát fejezi ki azonban amiatt, hogy vannak zavart keltő vagy félrevezető információk, melyeket jobb volna mellőzni. A megfelelő újrahasznosítási eljárásokról és az újrahasznosított tartalomról szóló információknak könnyen érthetőnek kell lenniük;

48. amiatt is aggodalmának ad hangot, hogy a „bioalapú műanyagok” kifejezés környezetbarát jellemzőkre utalhat, miközben lehet, hogy a gyártás során felhasznált biomassza nem fenntartható, vagy termesztése versenyt támaszt az élelmiszer-célú növénytermesztésnek; a bioműanyagokkal kapcsolatos kutatás és fejlesztés előmozdítása és támogatása mellett foglal állást. Ennek során nagy figyelmet kell fordítani az ökológiai szempontból elfogadható tervezésre – többek között a nyersanyagokat (lehetőleg hulladékok), a hozzáadott anyagokat (környezetbarát és az egészségre nem káros), a javíthatóságot (könnyen javítható), az újrafeldolgozhatóságot és a szétporladásra való hajlamot illetően;

49. ezért a (háztartási és ipari) komposztálhatóságra, a biológiai lebonthatóságra és a lebonthatóságra vonatkozó, meglévő európai szabványügyi előírások – például az EN 13432 és EN 14995 szabvány – teljes körű alkalmazását, valamint annak ellenőrzését kéri, hogy ezek érvényesek-e a megfelelő környezetekre (pl. talaj, tenger és édesvíz, szennyvíztisztító telepek és anaerob lebontás), hogy ez alapján létrejöjjön egy Unió-szerte alkalmazott címkézési rendszer, amely ezeket a megjelöléseket igen egyértelműen megkülönbözteti;

50. nemzetközi megállapodást sürget a később szétporladó műanyag mikroszemcsék arcradírokban, fogkrémekben és egyéb higiéniai termékekben való kozmetikai célú felhasználásának betiltására, megelőzendő, hogy ez a viszonylag új szennyezési forrás bejusson az élelmiszerláncba;

51. aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az „oxidatív biológiai úton lebonthatóként” címkézett műanyagok csupán oxidatív biológiai úton fragmentálhatók, nem biológiailag lebonthatók, és a fragmentáció folyamata során mikroméretű műanyagrészek maradhatnak a környezetben. A tapasztalatok alapján az újrahasznosítási folyamat során az oxidatív biológiai úton fragmentálható műanyag szennyezi az újrahasznosított anyagot és rontja annak minőségét. Ezúttal is nagy mennyiségű bizonyíték birtokában kérjük az oxidatív biológiai úton lebontható műanyagok betiltását mindaddig, amíg további kutatások meg nem erősítik ezek hozzáadott értékét;

Tengeri hulladék

52. egyetért a zöld könyv azon kijelentésével, hogy „a tengerekben és óceánokban található hulladék nagy része műanyag”, és hogy ez súlyos világméretű problémát jelent. Meggyőződése, hogy a tengeri környezetbe kerülő műanyag mennyiségének csökkentését a műanyagok egész életciklusa során minden érdekeltnek elsőrendű feladatnak kell tekintenie;

53. megjegyzi, hogy további vizsgálatokra van szükség a környezetben található makro- és mikroméretű műanyag hulladékok forrásának, mozgásának és mennyiségének feltárására. Emellett tisztában kell lenni azzal, hogy a mikroszkopikus részecskék milyen hatással vannak a tengeri élővilágra;

54. a konkrét intézkedések eredményességének vagy kudarcának felmérése, valamint a lehetséges megoldások kialakításához való hozzájárulás érdekében kéri a nyomon követés és az adatgyűjtés fokozását. Úgy véli, hogy a tengeri hulladék csökkentésére konkrét célszámot csak úgy lehet meghatározni, ha pontos adatok állnak rendelkezésre a tengeri hulladék aktuális mennyiségéről;

55. kettős stratégiát szorgalmaz:

- (a) egy szárazföldi/part menti stratégiát a műanyag hulladék vízi környezetbe jutásának megelőzésére;
- (b) és egy tengeri stratégiát annak biztosítására, hogy az óceáni és tengeri tevékenységek során keletkező hulladékot felelősségteljesen kezeljék;

a szárazföldi/part menti stratégia a fent felsorolt intézkedésekre épül, a tengeri stratégia pedig a MARPOL (Nemzetközi egyezmény a hajókról történő szennyezés megelőzéséről) és más egyezmények hatékonyabb végrehajtására;

56. a szakpolitikák jobb koordinációját és végrehajtását ajánlja az EU és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (a hajózás biztonságáért és a hajókról történő tengerszennyezés megelőzéséért felelős ENSZ-hivatal) között;

57. emlékeztet arra, hogy az EU tengerstratégiai keretirányelve célokat tűzött ki a tengeri hulladékokra vonatkozóan, és ha új célokat határoznak meg, akkor azoknak összhangban kell lenniük a korábbi hulladékcélokkal. Fontolóra lehetne venni külön a műanyagokra vonatkozó célokat, de nem elég a csökkentésre törekedni: ÉSSZERŰ célokra van szükség. A MARPOL keretében hozott, hulladékokra és erőforrásokra vonatkozó jogszabályoknak most hatékonyabban érvényt kell szerezni;

58. emlékeztet a helyi és regionális önkormányzatoknak és partnereiknek a lakosság tudatosításában játszott szerepére. Ahhoz, hogy orvosolni, illetve mérsékelni lehessen a problémát, tisztában kell lenni a műanyag hulladék terjedésével a folyami és tengeri környezetben. Az ezt célzó intézkedések között lehet az iskolai oktatóprogramok támogatása, a felelős magatartás ösztönzése az idegenforgalomban, és a műanyagipar is tehet kezdeményezéseket. Az „európai nagytakarítási hetek” vagy hasonló kezdeményezések bevezetése megfelelő publicitás mellett több figyelmet irányítana a problémára;

59. együttműködést szorgalmaz a helyi és regionális önkormányzatok és partnereik, valamint az önkéntesszervezetek között, hogy a hasznos „nagytakarítási” kezdeményezések célzottabbak legyenek. Jóllehet a parttakarítási napok, a tengerparti strandokon kihelyezett szemetesek és szemetgyűjtő akciók révén a hulladéknak csak elenyésző aránya gyűjthető össze, ezek is felhívják a helyi közösségek figyelmét a problémára. Támogatni lehetne a halászati ágazat arra irányuló kampányait, hogy halászati szünnapokon hulladékot „halásszanak”, illetve hogy a hajók a báziskikötőjük helyett a legközelebbi kikötőben is kirakassák a hulladékot; az RB ebben a tekintetben támogatja az Európai Bizottság arra vonatkozó terveit, hogy 2014-ben Európa-szerte bevezetnek egy „nagytakarítási napot”, és felajánlja, hogy feltérképezi az együttműködési lehetőségeket e kezdeményezés terén;

60. úgy véli, hogy a helyi és regionális önkormányzatok egyedül nem tudják vállalni a tengeri hulladékkal járó költségeket, és a tagállamokon belül minden kormányzati szinttől és illetékes hatóságtól, a vízügyi és kikötői hatóságoktól és a hulladékgazdálkodási ágazattól fokozott együttműködést kér annak érdekében, hogy költséghatékony módszereket találjanak a műanyag hulladékok tengerbe jutásának megelőzésére;

61. a tudásalap kibővítését kéri az EU által támogatott programok, mint a LIFE+ vagy az ERFA-eszközök révén, a műanyag hulladékok hatásának vizsgálata érdekében a talajban és a tengeri környezetben is;

Záró megjegyzés

62. a hulladékgazdálkodási ágazat valamennyi szereplőjét együttműködésre szólítja fel a műanyagok mennyiségének, illetve a környezetre és a nyersanyag-használatra kifejtett hatásának csökkentése érdekében, továbbá kéri, hogy ismerjék el a műanyagban mint értékes erőforrásban rejlő lehetőségeket. A kihívást az jelenti, hogy a műanyag olcsó és sokoldalú anyag, melyet egyre több területen használnak, tartóssága azonban hosszú távú probléma forrása. A világ tengereiben található műanyag hulladék felhalmozódása figyelmeztető jel, ugyanakkor elismert tény, hogy az ellenőrizetlenül lerakott hulladék nagy része a szárazföldről származik. A műanyag hulladék minden környezetben elfogadhatatlan!

Kelt Brüsszelben, 2013. október 8-án.

*a Régiók Bizottsága
elnöke*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
